

I

Све je uzalud. Ma koliko da se човек trudi da
 po osveštanoj običaju i pravu dađe prvenstvo muškarcima, ^{u gласu} овде, где je реч о
 књижевности у стиховима, ^{и то} о снажној поезији, ваља итворити врата и пут пред
 једном женом која наступа као труба. Мисао и глас су јој силни. Срце јако као
 сунце. Надгласила је многе трубе енглеске поезије, па и чувену Шелијеву тру-
 бу и њено пророчанство, у Оди западном ветру. Идит Ситвел ^{Edith Sitwell}
 није млада, и није ново име. Дете једне од оних британских породица које на
 истом корену, под једним кровом даду ~~двацима~~ два, три и четири песника, по-
 родица Бронте, ^{породица Киплинг} породица Росети, ^{породица Ситвел} А. С. своја два брата, Осбертом и Сечмерелом, она
 је стекла ^{била} име већ пре ^{и она} рата, ^{дакле} и као песник, ^{и ипак} преживела први светски рат. Али у
 овом рату, који је издржала код куће, не у емиграцији, она је израсла и ојачала
 као Самсон, нашла у свом унутрашњем животу не мудрост после страшне катастро-
 фе људи, него вreo гнев и вrelu веру. Оно што је за последњих шест седам година
 написала — најпретежније у стиховима, али и у прози, као поглед на ствари
 кроз литерарна тумачења каква се ретко чују — то је штоф са којим Енглеска
 опет једаред, као у доба Јелисаветино, као у доба чувених романтичара са почет-
 ка XIX века, има и даје свету нешто од чега у свету нема много. Прошли рат
 Идит Ситвел је проживела као песник који посматра и осећајно реагује; сада,
 као елемент, који с елементима света ^{дубоко} зна шта се догодило. Зна докле ^{догину} је и како ^{како}
~~каква је смрт~~ ^{су све биле} ~~сему~~ ^{оних и оних} што су рат и друштво убијали; и зна ^{у чему} је даји живот и ^{дубоко}
~~она~~ ^{као друштво} појединца и колектива. Идит Ситвел је од ужаса ратних и друштвених умрла
^{као човек} а затим као ~~орав~~ ^{као орава} ~~човециштва~~ ^{као орава} ~~вск~~ ^{као орава} ~~васкреснула~~ ^{као орава} и узела ~~да~~ ^и ~~нова~~ ^и писати и побе-
 дивати огњем без мача, вером у ~~своје~~ ^{и „јак“ од мушких мушкарца} врео срце човечје, које је јако као сунце.

Бахунда, Банбангала, Барумбе, Бонге,
И Лондон пада... добоши од људске каже грме
Тросама дугим црним овијени; и чујем
Камење њихово како пада,
Гласове њихове како вичу
између костију црних и разурланих.

Али ипак кад канибалско
Сунце скочи високо,
Блато без очију
Лије сузе, лије уздах,
пред штитовима од риноцерске коже: "Ах, зашто
тако без очију, без ушију, без гласа сам ја?"

Блато бар може лубава да ~~кетира~~, ~~капа~~.
Ал овде где ја идем глас се не чује,
Само камење и кости што падају;
Бар једна душа кад би запиштала
У о пацов из најнижег блата, знао бих
да негде у пространој љубави Бога ~~си~~ просијано;
Али и пацовски писак је затрт у олуку дубоком.

Видим слепога, као замотуљан
тетура тамо ~~амо~~ ^{улица} улицом слепих, ~~гуран~~,
.....
И виче мрачној души што тамо лежи и мре,
У глади и мраку и не одговара ништа.

Ватре Гоморе крв су меју ~~спрале~~;
Али ватре Божије ~~спраће~~ ~~блато~~ сапираће блато
Док ~~кожни~~ добоши грме,
И крицо сиротиње се шире,
И пузе,
И ~~нличу~~ вичу:
"Ти ме сажези!"
Иако је смрт здерала,
И свињски изрила и тресла и разбацала
Дровке са мене —
Доћи ће време
У мрачне буџане ~~срца~~ сиротињског срца,
Кад ће злато богатих и жито богатих
По улицама расти, да гладни могу јести;
И море богаташко ~~избацивати~~ своје мртве;
И последња крв и ватра из мене ~~ће~~ одлети се —
Ево наступају огњеви Бога.

Унатраг идући у тој поеми, наводимо ^{уједињени који нећу} како велико мучење у песнику наизменично
урла и пева:

Можда и ја да легнем у блато
Испод пупака што се вуку
И лудих лубава у галопу,
Далеко од живчаних ^{све} свезица, што играју,
И преврћу се по гаду сиротињском и пропињу се
Под галаму паклену што грми;
Заборавићу згужване душе,
Блато без очију што цвили. Бог је умро.

А као ^{кад би} Грчка богиња победе ~~кад би~~ ^е заправала, тако пева песникиња кад каже ^{се} ~~се~~ у
својој поеми:

Земља, сунце, срце, толико имају ватре,
Велико је чудо
Да цео свет још изгорео није.

Огромно своје животно искуство и силне борбе у унутрашњем животу који хоће и мора да догађања васеленски упије и преради — Идит Ситвел је стегнула у велику догму о топлом и хладном срцу. Све је ту у тој гениалној и простој догми: човек звер и човек анђео, човек рата и човек отац мале деце. Са том догмом у вези израдила је Идит Ситвел и ванредну студију о Шекспировом Краљу Лиру, који је репрезентант свата и човечанства у смислу топлог и хладног срца у истим грудма. Оба та срца су силна: једно кад воли врелим врелином страсти и љубави; друго кад замеће несреће хладном гордошћу и усамљеношћу. Каже Идит Ситвел, тобоже у прози: Кад краљу Лиру страст опада, земља грчеве добија, а као да се земља надима, кад хладна страст у њему преклиње. Како јасан и прост и ужасно величанствен постаје Лир само зато што човечје срце може да буде топло и хладно. Лир је сама страст, понос и воља. Такав родио је две ледене кћери, и једну топлу. Две ледене кћери, то је његова спољашња драма; а кад, охол и бесан, одбаци топлу кћер, почиње његова унутрашња драма. Те две драме врхуне у трећој, у лудилу, а из лудила неумрла два срца износе мудрост, Све је то почва Шекспирова; и Лир, и рад Ситвелове о Лиру, и њена поезија. Шекспир је Енглеска, немерљива, и каткада анђео, каткада грозна фантазија Севера. Уто погледају, преобразе у нов створ, у нов феномен. Бајке претварају у трагедије — зар није Шекспир то радио у Вури и другде? — трагедије сажимају у бајке — зар није то радио Свифт моћни величанствени и грозни Свифт, који је од мржње и гађења правео лутке и патуљке, од филозофије праве шегу и од шеге филозофију? — зар није то радио Луис Карол са Алисом у земљи чуда? Какве ситуације измишљају, какве фигуре казују. Своди су и други песници и своде свет и човечанство на срце. Али у енглеској поезији срце није никада само лирска лирска емоција, него је, на два краја свога простирања и своје моћи: сладострашће и смрт. А као сладострашће, срце је свет добра и зла, а као смрт, опет добра и зла. Ситуације су зато рафиновано танано до монструма страшне.

Маштају најбоље, истину најбоље и тако рећи рукама дохватати, кад су на својим британским моћним крајностима. ^{Својим не брже или бржином, и.с. је изгледа да се не може} ~~Јасно је тешко~~ дати рат, нарочито овај рат у ^{у поезији} ~~поеми или песми~~ ^{својим не брже или бржином} ~~којане спојити~~ сугестије реалности и сугестије поезије, истовремено. ^{Она је} ~~Идентичан је~~ тај задатак решила неколико пута, ^{али} ~~наводи~~ у не

Новијем ^{у поезији} ~~поеми~~ ^{својим не брже или бржином} ~~којане спојити~~ сугестије реалности и сугестије поезије, истовремено. ^{Она је} ~~Идентичан је~~ тај задатак решила неколико пута, ^{али} ~~наводи~~ у не

Учини вину песму УСПАВАНКА, сцену и рефлексију над сценом где мајмуница чува људско сироче. И упозоравамо како и овде као и у поезији о "обичајима", већ већ контрастом ^{на} ~~наслов~~ ^{на} ~~према~~ ^{на} ~~чињеницама~~ креће оркестар ратнога пакла. Тамо "обичај наји, овде успаванка."

Иако је свет исклизнуо и отишао,
 Бруји мој гласни и раздешени крик
 Као челичне птице тамо горе:
 "Једна ствар је ипак преостала — кост".
 А онда доскаута Баоунка

 Да детету успаванку пева. ~~А гнездо челичне птице~~
 / ~~Гнездо челичне птице~~ ту негде беше./

Буји бај, буји бај.
 Мајка твоја пожурила у бескрајни простор:
 Преродактика, то јест, начинила гнездо
 И снела челично јаје у материне груди
 Под сунцем Јудиних боја.
 Радити више неће мајка, ни играти, ни јечати;,
 Ја сам сад ту да је заменим,
 Буји бај.

Свега је остала ниска постеља у земљи-
 / Птеродактика је напустила гнездо/
 Ал крила челична у сан ће те љуљати.
 Леже ту бескрилне истине, и дуси мртвих,
 И наде без очију, и страхови без руку —
~~Оне~~ ^{де} ~~то~~ расуте играчке за тебе,
 Буји бај.

Првена постеља је Шпанија и Пољска,
 И твоје мајке груди, која је постала мудра
 У напуштеном гнезду. Кад би устати могла,
 Да поново те роди,

У курјачје крзно свила би ти кости,
 Да заклони те од дуге хладноће света;
 На четири ноге би гмизао лепо,
 Да тако ни с које висине не моћнеш пасти.
 Буји бај.

Не би ти дала руке,
 Јер нема шта да се узме,
 Нити шта да се прави. ~~Или~~ ^{Како} прах да се просејава,
 А нехрана да е прима.
 буји бај.

Сунце жудиних боја зашло је,
А ти са мајмуницом си ~~оде~~ ^{иде} ~~иде~~ ^{иде},
Буји, буји.

Лирска песма! Енглеска лирика је увек била, и остаће, рефлексивна, драматска, трагична. Погађа негде дубље и од ума и од срца. То је поезија драматског судара између закона божјих, то јест закона савести човечје, и закона човека, то јест закона човекове воље и руку. Енглески песници-видиоци, како да не виде у рату зло. Али се они храбро не чуде што у свету постоји зло. Сатана је створен у часу стварања света, и трајаће до конца света или док не испашта све и доспе и он у рај. Бојате се само да са нестанком Сатане не буде крај и поезији и смислу човекова срца врелог и хладног. ~~То се~~ ~~Те~~ се тако британски песник па и Идит Ситвел не чуди злу, ~~ни као незналица ни као~~ Зло је и шаливчина и сабнаст, и поет и краљ, и живот и смрт, и пајац и витез, и мудрац и ~~и~~ лудак, ~~и~~ увек у супротности с Богом али увек без крајње победе над срцем. Сунце, земља, ~~и~~ срце јачи су од Сатане.

Између имена Идит Ситвел и неколико чувених и ~~ејајних~~

имена песника који су мушкарци, ставићемо једну ретку Антологију, издату 1945.

1945-е, у којој су и В. В. Одн, и ~~Сидни Кијс и Алан Луис и Стивен~~ ^(W. H. Auden)

и Сидни Њијс (Sidney Keyes), и Алан Луис (Alan Lewis), и Стивен Спендер (Stephen Spender), а у којој није Идит Ситвел. Антологија је збирка песама о смрти.

Смрт је бесумње савремени проблем у рату. Она је вечни проблем поезије и философије. Тајна гроба истакла је у овом рату проблематику какву векови нису.

^{se by automatu} Избор песама иде кроз столећа, почиње са П.^тосером ^(Jeffrey Chaucer, XIV век) а као најмлађу

песму има песму Сидни Кијса пјегинулог у Тунису пре него што једочекао двадесет први рођендан свој у овом свету. Од страних текстова ^{јасно је} ~~има~~ нешто Библије у

уметничким енглеским преводима, и одломак из римског ~~песеника~~ ^{из философске епике} песника Лукре-
ција из велике поеме О стварима у природи, у ванредном преводу енглеског пес

ника Дона Трајдена (John Lyden XVII Geth) . Једна ^{реши} племенита ^и етиологија ~~једна ја~~

и књига свих људских расположења. Умирања и смрт^у провучени су ту кроз врела и хладна срца, кроз религију и шалу, кроз најразноврсније темпераменте и драме човекове. И краatak предговор ^{редактора Г. Милетић!} Феба Пула племенит је. Волео је Пул прилику

3

са одушевљењем помене ~~напредне~~ стихове и да помене сјајног песника и трагичног борца младе Шпаније, Гарсиа Лорка са племенитим речима да енглеска књижевност једва има нешто равно Лоркиним стиховима о смрти. И ми их наводимо :

.....
Мени овде требају људи опорог гласа,
Они што пребијају коње и заповедају речи.
Не треба ми онај ^{ко} ~~што~~ лице марамом покрива
да би се наликао на смрт коју носи.
Напред Иљасио! не слушај врела урлања.
Спавај лети, стани — и море умире.

Другим племенитим гестом одужује се Пул енглеској поезији већ у предговору, помињући уз Лорку, ^{и Лорку} ~~да~~ ^{мало} ~~мало~~ има стихова о смрти као они В. Х. Олна:

Сузе су округле, море је дубоко;
У море их скотрљај, и спавај.

Заједничка је доминанта ~~несите~~ слике код ова два савременика од којих је један само жив. ^{Шпанац} ~~Шпанац~~ и ^{Енглез} ~~Енглез~~ ^{и море}. Нема храбрости до храбрости морепловца, мислили смо често. Ко припада народу што се с океаном бори, ^{и полуклама} ~~и на њему~~ живи месецима па и годинама, тај је аскет и развратник, тај има за умирање две крајње резигнације и поезије.

Антологија песама о смрти, напомену смо већ, није црна књига. Чосер је потресно и поетски религиозан. Свифт ^(J. Swift XVIII ver.) ~~је~~ написао ~~десму~~ ^{десму} на своју рођену смрт, и оно је у тој песми што је увек био: заједљив, шаливо ирони-чан, пакосно духовит. Томас Неш ^(Thomas Nash XVIII ver.) ~~са~~ ^{санародним рефреном} завршује строфе: ^(John Keats XIX ver.) ~~Боже~~ "Боже. Трагични Китс ^{је} ~~је~~ ту са ужасом од смрти, са поентом ^{тесне} ~~да~~ ^{да} љубав и слава тону у ништа. Духовити Римљанин Лукреције ^{је} ~~је~~ ^{са} ~~се~~ сентенцијом: ^{не} ~~да~~ ^{да} је живот свакоме дат ^{да} ~~да~~ се послужи ^{стихови} ~~ниме~~, али никоме ~~не~~ у својину. Ту ^{се} ~~се~~ ^{дрског} ~~и~~ ^{необично полетног} Томаса Бедоза ^(Thomas L. Beddoes XIX ver.) ~~из~~ ^{из} његових поема и из његове Шаливе књиге смрти. Бедоз и научно и философски тера шалу са животом којем је човек тако ~~неки~~ неук и невешт: мрзне се и зноји да научи азбуку неважних ствари, шта је ~~безар~~ радио ~~и~~ шта Цицерон писао; а већ никада неће ући у мистерију зашто је трава зелена а крв црвена. И завршује скептички шаливо на рачун и самога неба: У небу све што треба одмах ћеш знати, а све што не ~~треба~~ ^{треба} одмах заборавити. ^{Шаливо} ~~Шаливо~~

књига смрти има гробљански сцену гаврана са истински гробљанском лириком рефрена:

Да ли то ветар умире? ^о не,
То двађавола свирају
у кост убице: хајд на тамо, хајд на вамо —
Под месецином сабласном.

Ту је Џон Дон (^{John Donne} XVI-XVII век), чудновати свештеник који је побожност ^{стало} ~~нестало~~ у себи ^{у себи} ~~у себи~~ страстима а страсти побожношћу, а није се смиривао ни ту ни тамо. Умрла му је драга и он ^{ни се} ~~се~~ окреће ~~саме~~ светим стварима, а њему завршава овако:

Не бојиш се ^{само} ~~само~~ тога да ~~ћу~~
Да ћу сву моју љубав свецима и анђелима дати;
Већ у нежној љубомори сумњаш:
Да ли свет, пут, и ђаво неће узети твоје место.

Ћу је мала песмица чувеног енглеског песника, Ирца по рођењу В. В. Џетса, који је је умро тачно кад је овај рат избио:

Живинце не умире
Ни с ужасом ни с надом.
Човек крај свој чека
С надом и страхом од свега.
Много је пута он умро,
И много пута опет уст'о.
С поносом велики човек
Стаје пред људе-убице,
И с потсмехом чека
Дах да му прекину.
У срж он смрт познаје,
Човек је стваралац смрти.

Преглед ова Антологије завршићемо песмом већ поменутог В. Х. Ода. И како о њему ~~више неће бити речи~~ потребно је претходно ~~пустићемо неколико црта~~ му овом приликом неће више бити речи, пуштамо испред песме нешто општих података о њему. Ода је рођен ~~1907~~ 1907-е године. Занимају га интелектуални и спиритуални проблеми и борба човека с њима. Овај песник ~~убеђује да није доста само живети, него треба живот разумети, иако то ретко коме полази за руком.~~ ритиуални проблеми и борба човека с њима. Кроз поеме своје, и песме, стално посматра живот и уметност напоре, њихове функције допуњавања и искључивања. Ода, иако песник, не мисли да су проблеми уметности важнији од проблема живота. ^{Ода констатира оштри контраст X. века (Henry Reed)} И све, отприлике: кад се књига затвори, и циркус сврши, долазе крупнији проблеми живота ^{које} ни наука ни уметност не може да реши. Живот, то је

Лавља чељусу чију глад
Никаква метафора не стишава.

Човеку је тешко живот живети, а још теже ^{дан} ~~живот~~ разумети. Тешком муком подупре ^у човек свој свет са три велика стуба: живот у њему љубав, између обојега смрт.

См, онда дође ~~Swift~~ ^{онда} не до Бог него Swift, и ~~веп~~ он обара стубове. "Љубав је слабија од смрти" ^{што је сваки дан очигледно}. Али Swift даље руши: "Љубав је слабија и од живота, који се држи на природним функцијама и нареду". Да не говоримо да после Swiftа долази ^{још} оно што је замислило овај свет, ^{мисао} Енглески песник А. Е. Хаусман (А. Е. Houseman XX век), умро ^{већ} пре ~~десетак~~ година, има стихове

.....заплашен сам и странац
У свету који нисам ја начинио.

Са тим се светом, начињеним од другог, носи Одн далеко дубље и сложеније од Хаусмана. Написао је ^{on this} зато већ и досада више поема које су израз ^{active} погледа на свет, ^{A little so} и ~~премда~~ му је израз ~~неке~~ врло јадан, ^{mk} мисао остаје скривена. ~~Слабо~~

Синбо пику његову није лако читати. Он је ^{през рат} за време рата напустио ~~био~~ отаџбину, као

и Хансли и Самерсет Моам и провео године у Америци. За то време написао је и издао у једној књизи

√ две поеме: Ораториум за Божић и Море и огледало. А општи наслов књиге је у

Унаша времена. ^{24.11} ~~као~~ што се кроз обе поеме провлачи студија и поезија о стању

у којем се данас налази религија^eм, морал, савест човекова. ~~Вано~~ ^{Одг. 12} ~~емо већ напоми~~
~~нути не разуме се све у садржини поема~~ ^{Одг. 12} ~~лако~~. Али велики мајстор стиха и фигу
ре, ~~и~~ музике у ритму и експресији, има у поемама одељака који чаробно носе човека

ка. Пита се ^{човек} ~~човек~~ понеки пут да ли ^{је} ~~те~~ поеме значе конверсију. Онда, као што се и

пита да ли последње две књиге Хакслијеве не значе конверсију Хакслија, у реалности

~~ти ју, али стихови су снажни пуни живота.~~
^{сваког}
 К. карактеристично је да су на уласку у

Говори, Боже Физија, ^и стој за мене,
И реци зашто сам изабрала тебе.

При чему Бог визија значи, да ли верујем ли само поетски контраст са природним. У Ораторијуму за Божић покушао је Одн врсту остварења визија у природној области живота. У поеми МОРЕ И ОГЛЕДАЛО, симболичкој поеми, наравно, море је симбол живота а огледало симбол ~~смрти~~ уметности. Целу ту поему Одн назива коментаром на Шекспирову БУРУ. Ушао је у борбу са Шекспировом метафизиком покушао

да рашири и продуби Шекспирове личности у тој поетској и симболичној драми са Ариелом и Калибаном, духом добра и духом зла^{ви} често значајно успео у задатку борбе са својим великим претходником. Наравно, ~~за~~^{за} читање те поеме треба мало претходне студије и Шекспира и Овна. ^{није} проста ствар ^{симболика} на симболику Шекспира; али ако се нађе кључ, стихови су течни, пуни живота, а лирика је мистично заносна. допуњавамо већ наведено двостих Овна из поеме Море и огледало

Славији јецају у
Вртовима наших матера; а срца која смо ми давно,
~~а~~ срца која смо ^(ми) давно сломили
Давно су сломила срца других;
Сузе су округле, море је дубоко,
У море их скотрљај и спавај

Један од главних резултата Овне спиритуалне борбе ^{јесте:} ~~је тај~~: да човек обично рђаво игра живот као драматички акт, и да у таквом животу велики они тренуци кад човек осети дах "сасвим другог живота". Наравно да ^{одговори} ~~та~~ у низу питања на које вечито нема одговора у овом свету који није човек ^{залицао} ~~направио~~, ту и питање времена. У Антологији песама о смрти наћи ћемо парадоксно, метафизичара Овна у врло љупкој песми о пролазности и несавладљивом времену. Песма се зове КАД САМ ЈЕДНЕ ВЕЧЕРИ ИЗАШАО. ~~А~~ изашао је да стане под један жељезнички лук и слуша љубавника како се куне драгој у страшно дуготрајну љубав.

.....
Волећу те драга, волећу те
Док не споје се Африка и Кина;
Док река не прескочи брдо,
И на улици не запева риба.

Волећу те, океан док не
Савију и не обесе да се суши;
И седам звезда не закреште
Како под небом дивље гуске

.....
~~Сва~~

Сва звона тад у граду
Зујати и звонити сташе;
"Да вреће те не превари, чувај,
Јер време освојити нећеш".

У скровиштима море,
Где правда гола стоји,
Време стражари у сенци,
И накашљаше кад ^{пре} пољубиш.

.....
У многу зелену долину
Груне страха снага;
Танац вијугав претргне време

И лук гљурача при скоку.

.....

Глечер тек ^{те} куца у орману,
У постели пустиња дахне;
Пукотинау чајној шољи
Пут отвара у земљу мртвих.

.....

Крај прозора стани, стани,
Док сузе капљу и пеку;
Вишећеш грбавог суседа твог
Грбавим срцем твојим.

Нало је касно, касно вече,
Заљубљени су већ одмакли;
Звона су престала да зује,
Дубока река тече даље.

Безмало нешто хајнеовско. Али се не треба чудити. Одну је много лакше говорити о смрти него о животу и задатку човекову у њему, и још поготово ^{о згради} у енглеском животу. ^{из којих реалности долази и идеја, и које крајњи са ци би крајњи не представљају.} Ево једне ~~престе~~ ^{уради} народне песме о зајонеткама у животу. Девотка, од строфе до строфе, чека да јој вереник ^{уради} постане човек. Али живот је ^{уради} и ~~за~~ њега венчао како је хтео, и последња строфа у песми гласи:

Са четрнаест венчан,
Отац од петнаест,
~~Од шеснаест му лице бело к'о млеко,~~
Од шеснаест му ^{уради} к'о млеко ~~лице~~ бело
Па мало после гробић зелен
Цветићи свуд по гробу они жу ко знато жути
Над мојим младим дечком
Млади мој дечко престао сад да расте.

Са четрнаест венчан
Отац са петнаест;
Са шеснаесту му лице к'о млеко бело,
Па мало после гроб му зелен;
Цветићи свуд по гробу,
Они к'о злато жути;
И ^{уради} младо мој дечко
Сад престао да расте.

Ето тако ^{уради} на срце човечје легне сваки час терет, час као сиви пепео, час као ~~време~~ време, час као ^{уради} ~~млади~~ који не расте доста брзо. ^{уради} где су тек спиритуалне муке ^{уради} ~~које~~ ^{уради} ~~које~~ иду у четири димензије.

Међу својим сасвим младим песницима Енглеска има дечака једва мало старијих од онога у народној песми, и који већ више не постоје у овом овом свету ~~и анонимни како су пали у~~ један од најзначајнијих, рано развијен умом и маштом, озбиљан до тамнина и до смрти, ^{уради} са здравим, младачким лицем и очима ^{уради} ~~који~~ ^{уради} ~~и~~ ^{уради} ~~на~~ ^{уради} ~~фотографији~~ ^{уради} влажно светле и ~~контра~~ ^{уради} пеку — звао се Сидни Кијс. То јест

јест, зове се и сад тако јер је оставио две књиге песама од вредности и лепоте презименом својим скоро болно потсећа на трагичног Кијтса. Имају нешто слично и у духу: поезија прве младости, код обојице, пуна мисли, слутњи, знања не из пријатељске младости. У млади живот војника Кијса ушла је пустиња афричка, фатализам арапа муслимана, резигнација и велика цена човека у пустињи кад се с радошћу деде две капи воде између другова по оружју и борби, и ушла је у њега смрт, не само као нагано божјевог поетског света или као једна и далека смрт рецимо драг песника Рилкеа, него као осовина живота једне анонимне војничке народа, смрт безбројна и свугде присутна. У раној младости без родитеља — несрећно и невесело детињство, зачудо, ем улази у поете, ем улази у метафизичаре — живео је код деде на фарми и највише волео животиње. Има једну песму са духовним описом града и околине и над тим лепотама боја и облика једно око које све боје и облике усредсређује у плен. Бусард, једна опака врста сокола.

Иза сочива очију, све тајне лепота
 лепота и облика незнатних
 Многа значења живота саставише зраке у једну
 Светлу тачку свирепости у његовом мозгу.

Најмилији песници били су му метафизичари, симболисти енглески и немачки: Јетс, Рилке, Хелдерлин. То је већ доста рећи. У једном писму свом млади Кијс овако иде за трагом својих слутњи и знања. "Ја мислим, свако ко чита немачки, сложиће се са мишљењем да у немачкој поезији има стална чежња за смрћу, а највиша форма тога је у Рилкеовој концепцији. Та тема стално стоји код Немаца у сликарству и музици..... Како да се разуме чињеница да читав нација полуди од чежње за смрћу.... Можда су Немци у неком смислу изабран народ, са задатком да испитују смрт, као што задатак Јевреја био да испитују бол, а задатак француза, можда, да испитују могућности уживања, свеједно да ли интелектуални чула. Немци дакле да створе уметност смрти, као што су Јевреји створили уметност мартирства. Из Оксфорда отишао је у војску. У Африци, у пустињи, гледао је црвене стене, челичне птице, изгарање у немој храбрости, читаве једне генерације. И писао песме држећи се најбољих континенталних симболиста, и зато иако са метафизичким наклоностима, остајао јасан у изразу и у симболима. У другом писму казао је ванредну ствар: "Ја нисам човек, ја сам глас. Моје једино оправдање је моја

моћ да говорим јасно." И тако је чинио са напорима и са победама. Иако му је у
увак ~~на~~ важније било оно што је скривено у изразу, ^{дакле} импликација, ~~важнија од кон~~
статације, остајао је јасан и тако сасвим млад постао један од носилаца специ-
фичног енглеског симболизма. ~~стигао је да напише две збирке песама и~~ у послед-
^{двојезичне, прву: "Мелодии войны", 1945 г., иле} њој две одуже поеме: КАПИЈА У ИНОСТРАНСТВО, ^{звучан лиризм} једна потресна, ^{танцувала} ванорана палих у рату;
и ПУСТИЊА, врста песме својој рођеној смрти. Из те поеме наводимо:

Британски војник борио се у три континента, на Средозем-
ном мору и на Пацифику, у Афричкој пустињи и у Бурми. Други млад песник, са јед-
ном збирком врло запажених кратких прича, и са збирком песама, звао се Ален Луис.
Погинуо је стар двадесет девет година, у Бурми. Збирка песама носи наслов
ХЕЈ ХЕЈ МЕЂУ ТРУБАМА. Речи су узете из Библије, из Књиге о Јову; али Луис се

перелову

~~... бoгoвe свoг зaвнчјa~~
~~Пoнeћe свaки у језику мaтeрњeм~~

.....
Сваки је од нас невидљив за себе,
Неутралне ду очи нам у даљном Невидељу.

..... богове свог завицаја
Понеће сваки у језику матерњем
Што нађе реч љупку за све чудне ствари,
За тврду истинску истину о киши и о крону.
На ивици зеленој стене ништа се не креће,
Сем ветар да задиља; али ја видим
Дете како расте у крилу које волим.

У сто начина како се одлази, ко може рећи
Право међ неоправданим збогом?

Ді свака станица сад гради, или кида
Темелне везе, и све нас у растанак гони.

Ту, ако игде речи излизане,
К'о пара истом болешћу,
Ту збацују са себе стара клишета.

еви су песници кад кажу збогом!
и што кажу, живеће и плод донети.

.....

И тако чекамо плиму; а кад мрак
Закрили улаз набујали у море,
Сив и нејахан брод уклизи у путању.
У машинском простору већ звони; ноћ
Увија хладна лица што стоје на пружи.
Док одједном, са копна и од градилишта,
Рефлектор проси ~~на нас~~ ^{изме} јези модре ~~нилице~~
И пут се застрје свиденим сјајем.
~~Челична сидрасе дижу~~
Челична прова мили, пенуша бела ватра,
На сваком бледом лицу несвестан ^и осмех.
А ја, ја Бога молим да нерођено моје дете
има здравих пет чула, и земљу меку
~~К'o груди оне што млеко не мудати~~
~~К'o груди жене што њему не млеко дати,~~
А мени маше низ прву моју миљу у тајно и незнано.

Ален Луис, Ирац, према фотографији војника у Бурми, прави је британски тип: дуга глава, јако чело са мрштинама, у тврдим устима лула, очи врло ситне, али поглед у њима не станује, дамо кроз њих прође. Куда гледа, не може се знати. Сигурно тамо где се песник укршта са војником. Писао је једном другу: да не зна право, ни критички ни философски, где стоји у овом свету који сваки час мења капут. Али, ^{до то} писао је, "на сваки начин знам где стојим у љубави". Нерођено дете био му је последњи поклон живота, у ~~царству љубави~~. Погинуо је 1944-е, у Бурми. ~~Слу~~
~~чајно нам је дошао до руку насловни лист лондонских новина где пише крупним с~~
~~словима: Ален Луис велики песник погинуо је.~~

Један Спендер, Ричард Спендер, песник, погинуо је млад. Остао је жив други Спендер, Етифн Спендер, ~~врло~~ даровит песник и критичар, чије ^{не само} ~~се~~ ^{име} ~~може~~ најчешће срета у сада већ славним часописима за време рата, у ХОРИЗОНТУ, у НОВОМ ПИСАЊУ, чак и у ЛИТЕРАРНОМ ДОДАТКУ ТАЈМСА, ~~стварно никада не~~ ^и који ~~врло ретко објављује белетристику, а готово не~~ ^и ~~пееме~~. Војну дужност је Спендер вршио на такозваном домаћем фронту, у Лондону, заједно са младим ^и ~~прцем~~ романа Хенри Грином. Њихов свет, то су били разрушени и замрачени градови, по којима су светлели ^{са} ~~месец~~ или пожар, два осветљења која се нису освртала на строге прописе ~~замрачења~~. Живот је Спендеру ^и ~~текао~~ у чекању и у грозни од чекања, кад не "блиц" кад не "фау" један, или "фау" два, кад не смрт иза сваког угла, на сваком кораку. Специфична служба Спендера и Грина била је помоћна служба при ~~гашењу~~ пожара још за време бомбардовања. Они су посматрали човека у таквим

信

..... и са трубама сунчевог рођења

Оде за увек, како хероји и иду.

Ужаснут је и несрећан цео свет, и сва поезија и проза. Али несрећни ^{су} ^{они који} ~~оде~~ ^{оде} траже и питају, имају тежњу ^{мисли, као једној} ка ~~независној~~ ^{независној} мисли и теорији. Песници енглески, ^{британски} сабра-

^{су} ~~у~~ ^у елементе страха од рата и страха од мира после таквог рата. Све још кува и ври, ^{у свему} ~~свет~~ ^{свет} наш је као брод на пучини ~~и~~ ^{над} чијом се главом непрестано гомилају претње. ~~И~~ ^{За} сваке идеологије, иза сваког симбола има још нешто "доне стране".

Енглеска поезија ~~је брод~~ ^{за} рата, и после рата, снажна је; ради са пуним реализмом чињеница и атмосфере. Пред нашим очима, овде, идит Ситвел води. Силина њених инвенција снажно продире у друштвено тело и његов састав и функције. Луису је последња апстракција љубав. Он проширује Шекспира. Спендера занима питање ^{и он брине у животу, да ли је се одвајају од живота} ремек-дела у наше време, ~~и~~ ^и ~~кијс~~ ^{кијс} је умро ~~избавивши~~ ^{оставивши} идеју: да смрт може бити ^{створачка} велика и ~~корисна~~ ^{корисна} као и живот. ~~и да је храброст~~ ^{и да је храброст} ~~врхуна~~ ^{врхуна} ~~нећ~~ ^{нећ} ~~мајмун~~ ^{мајмун} ~~и~~ ^и ~~врло рет~~ ^{врло рет} ~~ко~~ ^{ко} се чује реч зло, и ~~што је нарочито значајно~~ ^{што је нарочито значајно} нигде нема утопија.

Андреј Ситвел